

УДК 782.1(477): 233.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2025-2-53-2>

Булах Тетяна Борисівна
кандидат мистецтвознавства, професор,
учений секретар ректорату,
Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтва;
докторант,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-0954-8422>
ResearcherID: AAF-8038-2019

РОЛЬ ПІСЕНЬ ПОКЛОНІННЯ ТА ПРОСЛАВЛЕННЯ В СУЧАСНИХ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ЦЕРКВАХ УКРАЇНИ

У дослідженні розглядаються пісні поклоніння в сучасному євангельському середовищі України як інтегративне явище на перетині духовної практики, соціальної комунікації та культурної творчості. Музика виступає як художній засіб вираження віри й sacramentalний медіатор, що уможливує перехід від горизонтального виміру спільноти до вертикального досвіду зустрічі з трансцендентним. Особливої актуальності набуває цей феномен у харизматично-п'ятдесятницькому контексті, де музика постає як першочергове «місце» теофанії – досвіду безпосередньої присутності Божої, оприсутненої через Святого Духа. У статті акцентується на тому, що музика поклоніння не є периферійним естетичним елементом, а набуває онтологічної ваги як центральний інструмент сакральної комунікації, що структурує богослужбовий досвід. Висвітлюється вплив музичного поклоніння на формування сучасних форматів духовного життя та його відповідність актуальним суспільним запитам. Підкреслено здатність цієї музики здійснювати синхронізацію духовного й соціального, відкриваючи шлях до особистої та колективної трансформації через комунікацію з божественним.

Окрему увагу приділено зв'язку музики з наративами сучасності: пісні прославлення дедалі частіше відображають актуальні події, національні переживання, пошуки миру, надії та зцілення. Через це музичне поклоніння стає інструментом осмислення спільного історичного досвіду, каналом екзистенційного вираження, що дає змогу поєднати богословську глибину з чутливою реакцією на соціальні виклики.

Ключові слова: музика поклоніння, євангельська традиція, харизматичне християнство, сакральна комунікація, духовна трансформація, сучасна українська євангельська культура.

Bulakh Tetiana. The Role of Worship and Praise Songs in Contemporary Evangelical Churches of Ukraine

This study explores the phenomenon of worship music in the contemporary evangelical environment of Ukraine as an integrative expression situated at the intersection of spiritual practice, social communication, and cultural creativity. Music functions both as an artistic medium of faith expression and a sacramental mediator that enables a transition from the horizontal dimension of community to the vertical experience of encounter with the transcendent. This phenomenon is especially relevant in the Pentecostal-charismatic context, where music emerges as the primary “space” of theophany – a direct experience of God's presence made manifest through the Holy Spirit. Such worship assumes a deeply embodied, emotional, and existential engagement in which music serves as a vehicle of confessional identity, ritual interaction, and spiritual transformation. The study also considers the sociocultural role of music as a means of community consolidation, therapeutic support in wartime conditions, and a platform for interchurch and intercultural dialogue. The impact of worship music

on the shaping of contemporary formats of spiritual life and its responsiveness to current societal demands is highlighted. The capacity of this music to synchronize the spiritual and the social is emphasized, offering pathways to both personal and communal transformation through communion with the divine. Special attention is given to the connection between music and contemporary narratives: worship songs increasingly reflect current events, national experiences, and the search for peace, hope, and healing. As such, worship music becomes not only a spiritual practice but also a means of articulating shared historical experience, serving as a channel for existential expression that unites theological depth with sensitivity to social realities.

Key words: *worship music, evangelical tradition, charismatic Christianity, sacred communication, spiritual transformation, contemporary Ukrainian evangelical culture.*

Вступ. Пісенна культура сучасного євангельського поклоніння в Україні постає складним феноменом на перетині музикознавства, богослов'я та культурології. Виконання пісень під час сучасних євангельських богослужінь виконує функцію не лише естетичного вираження сакрального, а й інструмента конституювання колективної ідентичності релігійної громади. У контексті пострадянської трансформації релігійного ландшафту України виявляється тенденція до активної рецепції елементів глобалізованої християнської музичної культури, передусім у формі contemporary worship music, що походить із англomовного євангельського середовища й уособлює загальне визначення пісень поклоніння й пісень прославлення.

Значущість музики в конфесійній саморепрезентації, формуванні богословського дискурсу та структурі літургійної дії зумовлює потребу глибокого музикознавчого осмислення як стилістичних, так і функціональних характеристик сучасного євангельського репертуару. Визначальним у цьому контексті є аналіз музичних текстів як носіїв богословських сенсів, форм комунікації з трансцендентним і механізмів інкультурації християнського послання в межах конкретного національно-культурного простору. У світлі новітніх досліджень сакральної музики актуальним постає вивчення процесів адаптації західних зразків поклоніння до українського контексту. Цей процес супроводжується трансформацією жанрово-стилістичних моделей, зміщенням акцентів у змістовому наповненні пісень і появою нових форм виконавської практики, що потребує системного наукового аналізу.

Матеріали та методи. Питання пісенної культури в євангельському поклонінні постає як предмет міждисциплінарного дослідження, що охоплює музикознавчі, богословські, культурологічні й соціологічні аспекти. У історичному музикознавстві й визначенні термінів, зокрема сакралізації та духовної пісні, актуальні й суттєві розвідки О. Зосім [3], а також М. Антоненко [1]. Для визначення музики в історичному контексті формування богослужіння суттєвими залишаються праці реформаторів, зокрема ідеї Мартіна Лютера, чії ідеї пізніше були розвинуті в працях Теодора Гетті-Нікке, який вивчав взаємозв'язок М. Лютера з культурою [5]. Джон Бізано в праці «How to Build an Evangelical Church» [4] наголошує на ролі музики як чинника зростання громади та засобу місійної стратегії. Дослідження базується на такому комплексі методів, що дає змогу проаналізувати пісню як феномен, який існує в невідривній єдності із загальним історичним процесом, а музичне поклоніння розглядається в контексті національної ідентичності й соціокультурних умов України. Богословський аналіз пісень дає змогу розкрити богословські теми, такі як спасіння, перемога та зцілення, що відображаються в текстах пісень і літургії. Емпіричний метод передбачає спостереження за богослужіннями й

інтерв'ю з учасниками worship-сесій для дослідження впливу музики на духовні переживання громади. Варто наголосити, що потребує уваги вивчення сучасної пісенної культури п'ятдесятницько-харизматичних євангельських церков України з позицій богословської етики, національної ідентичності й функціоналу музичного поклоніння.

Результати. У сучасних українських євангельських громадах музика посідає центральне місце в процесах формування літургійної ідентичності, де культурні й богословські імпульси інтегруються з локальними традиціями та глобальними моделями поклоніння. Музичні практики прославлення й поклоніння не лише не лише емоційну та духовно-виражальну функцію, а і є дієвими інструментами соціалізації та культурної самоідентифікації вірян. Варто наголосити, що поняття музики прославлення й поклоніння має дещо різні характеристики, проте в євангельських богослужіннях використовуються в єдиному музичному блоці. Так, музика прославлення (*praise music*) – це форма релігійної музики, яка зосереджується на вираженні радості, вдячності та хваління Бога через тексти, що підкреслюють Його велич, могутність і благодіяння. Її характерними рисами є емоційне піднесення, активна участь спільноти та домінування мажорних тональностей. У християнській літургії та позалітургійних зібраннях музика прославлення функціонує як засіб колективної експресії захоплення Богом, часто передує більш глибоким моментам поклоніння¹. Музика поклоніння (*worship music*) – це жанр християнської музики, який має на меті сприяти особистісній чи колективній молитві, духовній зосередженості й глибокому внутрішньому спілкуванню з Богом. На відміну від музики прославлення, музика поклоніння зазвичай має повільніший темп, мінорний або змішаний лад, більш інтроспективні тексти, спрямовані на смирення, благоговіння й особисту посвяту Богові².

Україна, як частина пострадянського простору з багатовіковою православною традицією, переживає особливий період релігійного та культурного оновлення після 1991 року: з відкриттям кордонів і доступом до світових релігійних ресурсів, зокрема англomовного євангельського простору, українські новітні протестантські громади, зокрема євангельської деномінації, зазнали впливу глобалізованої культури поклоніння. Сучасний західний рух «contemporary worship music», сформований під впливом харизматичних і п'ятдесятницьких церков, на кшталт Hillsong (Австралія) чи Bethel Church (США), зумовили створення нового виміру євангелізації, зокрема через використання нового корпусу пісенної культури. Місія таких служінь, як Bethel Music, полягає в тому, щоб «нести культуру Неба народам через поклоніння» та сприяти «глобальному розширенню Божого Царства через Його присутність»³. Їхні музичні моделі, репертуар і богослужбова естетика набувають поширення в християнських громадах незалежно від конфесійної належності чи культурного контексту. Суттєвою частиною цього процесу стає інтеграція західного досвіду євангелізації, зокрема через музичне служіння прославлення, яке відображено в харизматичних і євангельських громадах. Одним із яскравих прикладів адаптації такого західного підходу стала діяльність церкви Hillsong Kyiv (1992 р.), заснованої як частина глобальної мережі Hillsong Church. Церква швидко

¹ Ingalls, Monique M. *Singing the Congregation: How Contemporary Worship Music Forms Evangelical Community*. Oxford: Oxford University Press, 2018.

² Porter S.L. *Worship*. *McDermott G.R. (Ed.) The Oxford handbook of evangelical theology*. Oxford University Press, 2011. URL: https://www.researchgate.net/publication/297164332_The_Oxford_Handbook_of_Evangelical_Theology.

³ Bethel Church. (n.d.). *Our mission*. URL: <https://www.bethel.com/about/our-mission/>.

здобула популярність серед молоді великих міст, запроваджуючи сучасні технології, професійний рівень звуку, відео та сценографії, а також адаптований до українського контексту репертуар, що включає переклади відомих англомовних пісень прославлення. Попри візуальну й структурну подібність до австралійського прототипу, Hillsong Kyiv водночас демонструє спроби зберегти локальну ідентичність, зокрема через використання української мови й тем, близьких українському слухачеві. Така форма «інкультуrowаного поклоніння» – це приклад того, як глобальні музичні практики можуть бути адаптовані, а не просто імпортовані.

Ще одним показовим прикладом є ряд служіння Worship Project Ukraine, Жага, Songbook і Скинія – незалежна ініціатива українських музикантів, спрямована на створення сучасних пісень прославлення, що виникають не як переклади, а як автентичні твори, народжені з українського релігійного та культурного досвіду. Такий стан призвів до того, що в музичних практиках українських євангельських церков проявляється гібридність через поєднання західного репертуару з україномовними піснями, що контекстуалізовані культурно й богословськи. З одного боку, існує тяжіння до сучасного західного репертуару, з іншого – з'являється запит на україномовні пісні, контекстуалізовані богословськи й культурно. У цьому контексті етос музики прославлення стає простором «культурної гри», як її називає Дж. Бізано, де сплітаються значення, укорінені в локальній історії, і цінності, що циркулюють у глобальному християнстві⁴.

Аналіз worship-репертуарів у євангельських церквах України свідчить про наявність унікального типу літургійної ідентичності, що формується на перетині особистісних, національних і транснаціональних елементів. Цей процес є прикладом створення музично вираженого етосу, у якому богословські теми адаптуються відповідно до життєвого досвіду, соціального становища й культурних очікувань українських вірян, які пережили пострадянську трансформацію та перебувають у контексті нового національного самоусвідомлення. Музика в такому контексті стає способом вираження віри й інструментом формування колективної ідентичності громади, сприяючи її духовному зростанню й соціальній інтеграції.

Важливим аспектом у словесно-тематичному контенті пісень є акцент на есхатологічно-тріумфальній парадигмі спасіння, що є основою доктрини «авторитету віруючого»⁵. Пісні, що відображають цю концепцію, містять декларативні формули перемоги, надії й духовної мобілізації, характерні для харизматичних традицій поклоніння. Серед англомовних прикладів таких пісень варто відзначити «Victor's Crown» (Darlene Zschech), яка містить рядки: «You wear the victor's crown, Jesus, You have overcome the world», або «See A Victory» (Elevation Worship), що стверджує: «I'm gonna see a victory, for the battle belongs to You, Lord». Іншим прикладом є «This is How I Fight My Battles» (Upper Room), де музика стає метафорою духовної боротьби, а поклоніння – актом воювання.

Українські автори й виконавці адаптують ці богословські мотиви до локального культурного контексту, зокрема пісня «Перемога» гурту «Хвала і Поклоніння» із церкви «Нове Життя», де звучить рефрен: «Перемога в Ісусі – моя навіки!». Це сполучення особистої ідентифікації з тріумфальною нарацією відображає віру в Божу перемогу, яка приносить порятунок і свободу. У композиції «Свобода» гурту Mana Worship підкреслюється духовне визволення: «Я маю свободу – Ти розірвав мої кайдани», що посилює мотиваційну риторичку поклоніння. Тематика пісень включає широкий спектр

⁴ Bizano J. *How to Build an Evangelical Church*. Broadman, 1998. 173 p.

⁵ Copeland K. *The believer's authority*. Kenneth Copeland Ministries, 2010.

біблійних мотивів: любов і святість Бога («Holy Forever» – Chris Tomlin), спасіння («Living Hope» – Phil Wickham), зцілення («Healer» – Kari Jobe), звільнення («Graves into Gardens» – Elevation Worship) та особистого покликання («Oceans (Where Feet May Fail)» – Hillsong United). Українськими прикладами таких тем є «Я в Тобі» гурту Hillsong Ukraine, «Бог мій Целитель» (Юлія Савенко), а також «Я Твій» від New Generation Worship. Таким чином, пісенна творчість виступає не лише як художній вияв віри, а і як потужний катехітичний, літургійний і терапевтичний інструмент, що формує духовний досвід і колективну ідентичність релігійної громади.

Стосовно пісень, які відображають національний тематизм, то особливе місце посідають твори, присвячені перемозі України у війні й надії на Божу перемогу. Ці пісні втілюють соціальні аспекти історичного часу. Вони звертаються до тем боротьби, страждання й надії на Божу підтримку, черпаючи натхнення з національних переживань і біблійних мотивів, зокрема псалмів, у яких виражена віра в Божу силу, що дарує перемогу навіть у найскладніших обставинах. Одним із таких прикладів є пісня «Перемога з Тобою» від гурту Mana Worship, яка, використовуючи образи зі Псалмів, звертається до віри в Божу силу, що забезпечить перемогу в часи війни і страждань. Також серед таких пісень можна знайти буквальну згадку про Україну – «Молитва за Україну», «Ми молимо за свій край», «Ми стоїмо в свободі, бо вільний ми народ». Цей музичний контекст виступає як інструмент духовної мобілізації та потужний засіб національного самоусвідомлення, де боротьба за мир і справедливість поєднується з вірою в Божу справедливість.

Музично-стилістична палітра в п'ятдесятницько-харизматичному середовищі є надзвичайно гнучкою та синтезує елементи контемпорарі християнської музики, госпелу, рок- і попестетики, а також джазові, блюзові й етномузичні елементи. Типовим прикладом контемпорарі-госпел стилю є англійська пісня «Break Every Chain» (Jesus Culture), що містить як потужний вокальний емоційний заряд, так і ритмічно-динамічну структуру, призначену для посилення спільного досвіду звільнення⁶ [3]. Аналогічну естетику в українському контексті демонструє пісня «Святий» гурту Фіміам Worship, у якій сучасне аранжування поєднується з біблійно насиченим текстом і харизматичною емоційністю.

Звукове оформлення богослужіння часто включає електронні клавішні, електрогітари, бас-гітари, ударні установки, а іноді оркестрові секції чи електронні секвенсори. Значну роль у створенні духовної атмосфери відіграють групи прославлення й церковні хори, які виступають як літургійні медіатори, що активізують участь громади в акті поклоніння. Пісні прославлення й поклоніння в контексті п'ятдесятницько-харизматичної традиції виконують функцію афективного й екзистенційного посередника, через який віряни вербалізують свої богословські переконання та переживають інтерактивний містичний досвід комунікації з трансцендентним. Музика в цьому випадку стає каталітичним елементом для духовного зростання, перетворюючи богослужіння на процес, у якому відбувається емоційне й екзистенційне залучення кожного учасника. Таким чином, музичне поклоніння посідає центральне місце в структурі богослужбового акту, де інтенсифікуються духовні афекти, а через ритм, мелодію й емоційно насичений текстовий компонент відбувається колективна афіліація громади.

Особливістю п'ятдесятницько-харизматичної літургії є високий ступінь експресивності й імпровізаційності. Цей аспект дає змогу інтегрувати такі елементи, як екстатична

⁶ Зосім О.Л. Різдяні пісні «Українського євангельського співаника» (1933): джерелознавчо-текстологічні аспекти. *Україна. Європа. Світ* : матеріали Шостої міжнародної науково-практичної конференції (3–4 листопада 2022 р.). Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2023. Вип. 6. С. 112–119.

тілесність, глосолалія, інструментальні соло, а також «затяжні хвилі поклоніння»⁷, які виступають не лише як засоби емоційного залучення, а і як специфічні механізми духовної інтеракції. Ідеться про те, що розуміння п'ятдесятницького й харизматичного християнства через призму пісенного прославлення та поклоніння передбачає комплексне осмислення музики як ключового інструмента конфесійної ідентифікації, сакральної комунікації та ритуальної спільнотворчості. Музичне поклоніння в межах зазначених традицій позиціонується не як периферійний чи естетично-декоративний елемент літургії, а скоріше як онтологічно значущий акт духовної взаємодії з трансцендентною реальністю, що, зокрема, включає постать Святого Духа. У п'ятдесятницькому дискурсі Дух Святий є суб'єктом особистої взаємодії, натхнення й харизматичного проводу, що виражається через акт поклоніння як глибокий ритуальний досвід. Отже, пісня поклоніння та прославлення в такому середовищі набувають статусу сакраментального медіатора, що уможливорює перехід від горизонтального виміру спільноти до вертикального досвіду зустрічі з трансцендентним. Зважаючи на свою відкритість до імпровізацій і багатопланову емоційну інтенсивність, музика в п'ятдесятницькому та харизматичному середовищі постає як первинне «місце» теофанії – переживання присутності Божої в акті поклоніння.

Висновки. Таким чином, музичне поклоніння в п'ятдесятницько-харизматичному контексті української культури продовжує тенденцію західних євангельських церков і становить своєрідну ритуальну діалогічність, де музика, як сакральний медіатор, дає можливість вірянам переживати особисту трансформацію через співпричетність із Божим Духом. Суттєвою залишається її відповідність сучасним реаліям України та відбиття в пісні прославлення актуальних подій, які здатні впливати на духовну трансформацію вірян, наближати трансцендентне до актуальних потреб. Отже, взаємодія через сучасні пісні прославлення з божественною реальністю, а також єднання з іншими членами громади дають змогу утверджувати концепцію музики як основи богослужбового досвіду.

Література

1. Антоненко М. Православна духовна музика у творчості сучасних українських композиторів: традиції і трансформації. *Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського*. 2020. № 1 (46). С. 78–88.
2. Булах Т.Б. Музика поклоніння як мистецько-соціологічний феномен. *Слобожанські мистецькі студії*. 2024. № 3. С. 31–34.
3. Зосім О.Л. Різдвяні пісні «Українського євангельського співаника» (1933): джерелознавчо-текстологічні аспекти. *Україна. Європа. Світ* : матеріали Шостої міжнародної науково-практичної конференції (3–4 листопада 2022 р.). Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2023. Вип. 6. С. 112–119.
4. Bizano J. *How to Build an Evangelical Church*. Broadman, 1998. 173 p.
5. Hoetty-Nicke T. *Luther and Culture (Vol. 4, Martin Luther Lectures)*. Luther College Press, 1960. 211 p.
6. Bethel Church. *Our Mission*. URL: <https://www.bethel.com/about/our-mission/>.
7. Copeland K. *The Believer's Authority*. Fort Worth : Kenneth Copeland Ministries, 2010. 38 p.
8. Ingalls, Monique M. *Singing the Congregation: How Contemporary Worship Music Forms Evangelical Community*. Oxford : Oxford University Press, 2018. URL: <https://academic.oup.com/book/1590>.
9. Porter, Steven L. *Worship*. *The Oxford Handbook of Evangelical Theology*. McDermott, G.R. Oxford: Oxford University Press, 2011. URL: https://www.researchgate.net/publication/297164332_The_Oxford_Handbook_of_Evangelical_Theology.

⁷ Ingalls, Monique M. *Singing the Congregation: How Contemporary Worship Music Forms Evangelical Community*. Oxford : Oxford University Press, 2018. URL: <https://academic.oup.com/book/1590>.